

L'ASSOCIACIÓ OBRERA

CONFERENCIA

D'EXTENSIÓ UNIVERSITARIA

PER LO

Dr. D. Ignasi Valentí Vivó

Professor de la Facultat de Medicina

Llegida en la sessió pública celebrada per lo

FOMENT REGIONAL

lo día 22 de Desembre de 1901

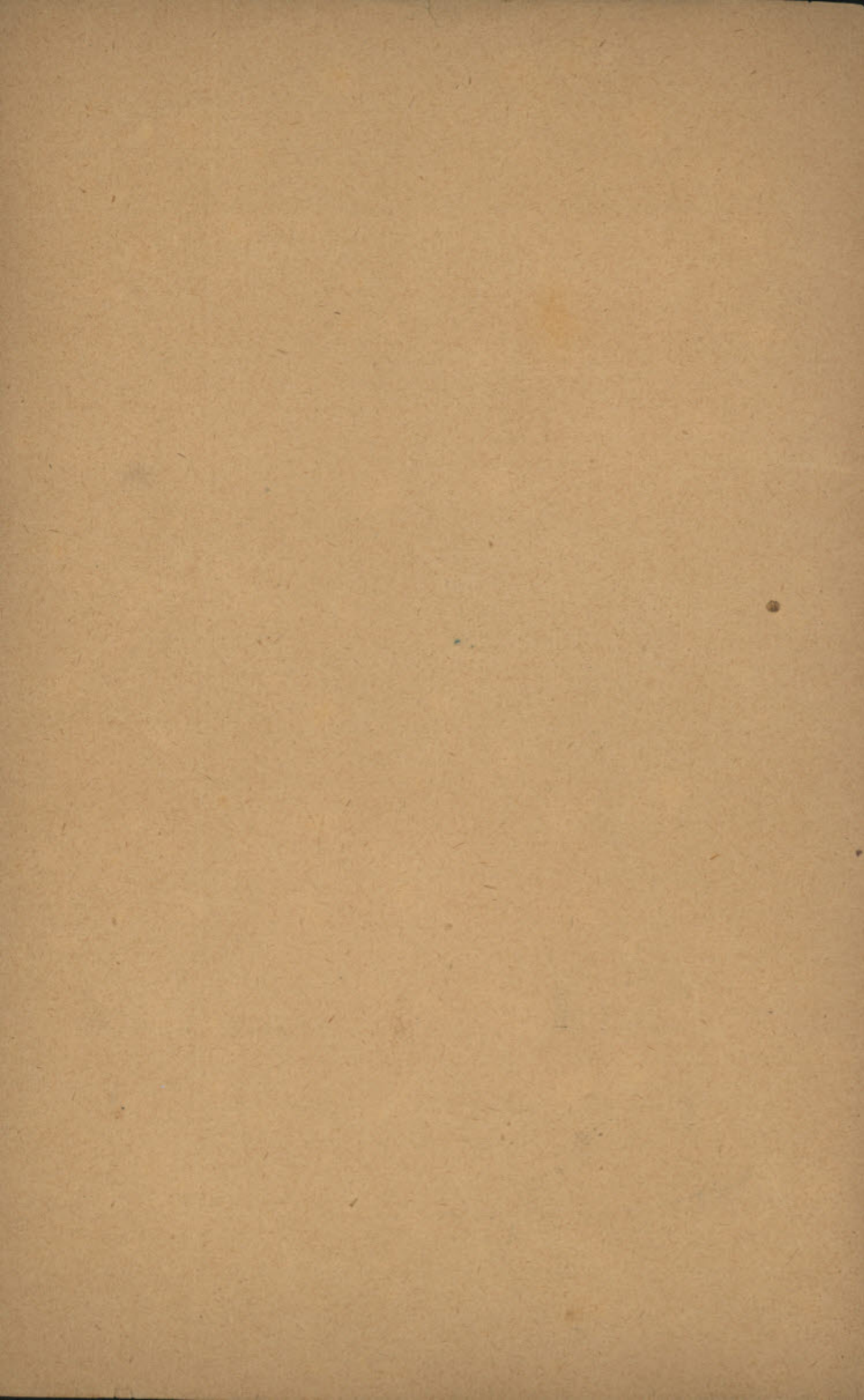

BARCELONA

FIDEL GIRÓ, IMPRESSOR. — VALENCIA, 31

1902

L'ASSOCIACIÓ OBRERA

L'ASSOCIACIÓ OBRERA

CONFERENCIA

D'EXTENSIÓ UNIVERSITARIA

PER LO

Dr. D. Ignasi Valentí Vivó

Professor de la Facultat de Medicina

Llegida en la sessió pública celebrada per lo

FOMENT REGIONAL

lo día 22 de Desembre de 1901

BARCELONA

FIDEL GIRÓ, IMPRESSOR. — VALENCIA, 311

1902

BIBLIOTECA DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

0701440945

Los alumnes oficials y lliures del darrer curs de la Facultat de Medecina, los obrers del «Foment Regional» y altres assistents a la sessió, aymants de la cultura del nostre poble, han publicat lo present treball.

R. 4799

SENYORS SOCIS:

El pèndrer part avuy en la vostra obra d'*educació instructiva*'s deu a la intervenció del amich, doctor Narcís Fuster present, al qui estimo com company y deixeble ja fa anys.

Densá la fundació coneixo aquest Centre d'Obrers intelligents y honrats, per motiu de vehinat ab l'Ateneu Obrer de Sant Andreu, Municipi tocant al de Sant Martí al qual pertany La Sagrera, com barri cèntrich y molt poblat de families trevalladores, jornaleres en sa gran majoría, sino totes. Tal volta sabrèu que fa ja alguns anys llegeixo trevalls científichs en lo esmentat Ateneu, practicant la qu'es dita Extensió Universitaria, o sía qu'els mestres de l'Universitat van els días festius a donar conferencies als centres obrers, tota vegada que el trevallador no pot anar allá ont se prac

tica oficialment l'ensenyansa de la Ciència y l'Art, en totes ses manifestacions d'abdúes fonts d'intel-lectualisme progressiu.

Convidat a visitar la vostra Institució, y havent-vos de dir l'impresió que'm causa, més val qu'en poques ratlles manifesti lo que'n penso, no com a passat y present, sinó com esdevenidor, de sa vitalitat, en tant que organisme barceloní, catalá y espanyol. Seré lacònich.

No vaig a donar-vos consells, que no'm demanèu; pro doncs que voldrèu sebre una opinió més, ajuntada a les altres ja escoltades en eixes sales, aont se trevalla pensant en l'educació els días de descans, y's mira al demá de l'existencia propia, inseparable de la dels fills y convivents regionals, vos diré senzillament la meva pensa ab poques raons y breus termes, tal com a cop d'anys y cabells blanchs puch enténdrer la vida colectiva de la familia, la massa del poble que trevalla coratjosament pera sa llibertat d'acció social en totes les manifestacions de la raó que té per entranya el cervell.

Dençá l'any 1890 l'esperit d'associació vos ha conjuntat amigablement al fi d'*educar, instruir y recrear* els uns als altres, per medis dits de cooperació y mutualitat, que sols l'home lliure sab usar, desde lo

més petit de la vida social fins a lo més superior de les Nacions civilisades.

L'activitat que vos ajunta y ajermana ha produït les tres naturals formes de l'asso-

FATXADA DEL EDIFICI

ciació activa, que s'ha de dir pedagògica, d'educació instructiva, doncs que la *Escola*, la *Biblioteca* y'l *Museu* son parts fonamentals del vostre organisme societari, complert com el que més puga ser-ho dins dels naturals fins del progrés civilisador del nostre temps.

La paraula del mestre, el llibre obert, els exemplars de la naturalesa y del Art son aquí manantials constantment profitosos pera satisfer les necessitats de la raó, que per instint de conservació y per amor a la veritat tothòm cerca desde l'infancia fins a la mort de vellesa.

Es lley absoluta de la vida en totes les etats la curiositat, la que té per fi conèixer el món y conèixer-nos com sèrs vivents superiors a tots els demés per nostres facultats racionals, dirigides a unirnos pera ajudar-nos a vèncer les contrarietats que fan y sempre farán penosa nostra existencia sobre'l planeta.

A mon enténdrer, les dues necessitats més grans y urgents del home entrat en els dominis de la civilisació son les que l'Hygiene y l'Economía estudian ja hi há més de vintiquatre segles, d'ensá dels Grechs.

Apèndrer a tenir salut y saberla aprofitar pera viurèr racionalment, son els dos principals punts de comens y termini de la vida nostra, comparada ab la dels animals que forman remats o agregat societari com els castors, les abelles, les formigues y altres no tan coneguts per are en Historia Natural.

Lo primer objectíu humá es la Salut propra, inseparable de la dels demés, que ple-

gats formem família nacionalisada, com part del conjunt internacional.

Lo segon objectiu de la vida es l'Economia, privada y pública, que consisteix en

BIBLIOTECA

produir lo necessari y ademés lo útil a la sanitat y l'avens del home de tot país, are y sempre mentres el món subsisteixi tal com es avuy.

Aquèts objectius o finalitats de la vida social no més es poden realisar d'una manera, que consisteix en l'unió de voluntats armonisades pera obtenir el resultat proposat.

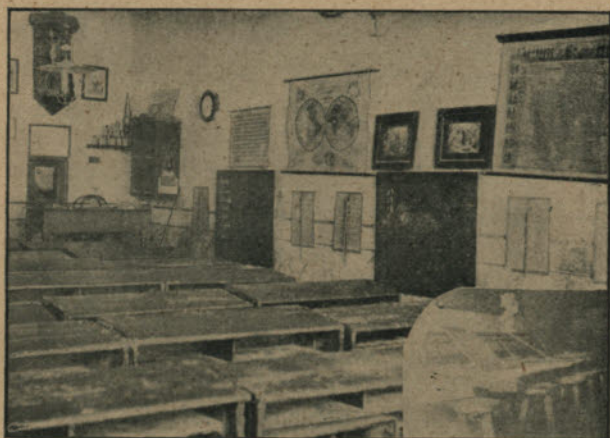
Els homes s'associen pera viurer molt y lo millor possible, trevallant cadascú del seu ofici, ab el ben entès de fer-ho com sers racionals que saben lo què idean, s'estiman els uns als altres y volen arribar a ésser ciutadans lliures per son dret de productors cooperatius en la totalitat de la civilitació universal.

Considerant a fons lo qu'es la Sanitat general, trovaríam en ultim resultat del anàlisis, que no es sinó pura y senzilla economia de forces y substancies del nostre cos, ben empleades en produir efectes útils, es dir, ajustant els capitals als negocis, les sortides a les entrades y procurant tenir fondo de reserva pera afrontar lo anormal, quan menos de sopte, y esperar el día de demà, com persones previsoras y dispotes a no ésser vensudes sens lluyta racional y noble: perque l'enemich no será l'home sinó la naturalesa ab sos terratrèmols, ayguats, pedregades, seques y malalties dels animals y vegetals del nostre us y consúm indispensables.

Considerada la Sanitat dins de cada casa prou sabèm que representa'l més gros plaer y en lo mercantil, industrial y pagès una gran quantitat d'energia productora, que vol dir riquesa, benestar, progrés positiu,

sempre que s'emplehi ab principis de Ciència y regles d'Art universals.

Si's considera la salut dels individus un a un, ningú ignora que pels trevalladors es l'únich capital ab el qual poden guanyarse'l

ESCOLA

DIBUIX

sustento y'l dels seus pares y fills formant plegats lo que's diu are, ab molta exactitut, *cèlula social* o sia la familia moderna dins del Estat també modern.

Em sembla, per lo dit—molt abreviadament—qu'els socis d'aquesta agrupació, modesta en apariència pro coratjosa en realitat

de fet social, es proposan «apèndrer a viurer sans de raó y de cos» al objecte de poder trevallar rahanablement en competencia o concurrencia ab els d'altres provincies espanyoles y sobre tot ab els estrangers, que per terrible desgracia'ns portan ventatja d'un sigle o pot ésser més, en boy totes les manifestacions del viurer, sens guerres religioses, civils y també internacionals.

Tinch la seguretat de que desde'l primer día de la vostra vida colectiva, de cooperació y mutualitat voluntaries, havèu previst que, si l'unió fa la forsa en tot lo moral y material de nostra existencia, es perque l'esperiencia ha sigut dita la mare de la sabiduría, lo mateix tractantse dels estudis més superiors, els filosòfichs, que de tots els demés, inseparables, per quant ja fa molts sigles s'ha professat el principi de sentit comú que «primer es lo viurer, després lo filosofar.»

Per experincia sabíau, al pensar sostenir una humil habitació comunal, que may fos cassino, quán necessari es al home y a la dona del sigle XIX apèndrer de llegir, escriurer y comptar.

De manera que al formar aplech de trevalladors, dispostos a ben emplear una part dels días festíus, vareu procurar la mutua

educació per medi de l'instrucció gratuïta, mirant al bé particular y al de la família de cada soci d'eix Foment.

Ensenyansa y recreu es el doble objecte del Foment Regional.—Art. 2 dels Estatuts—y

SALA DE JUNTAS

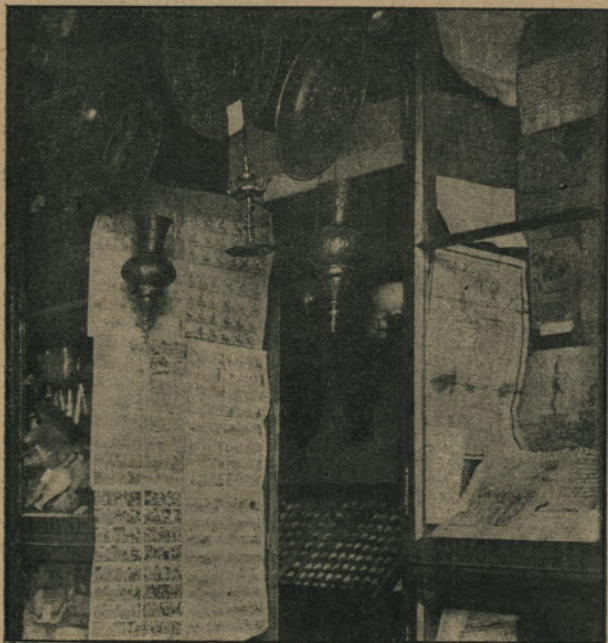
si havèu sabut complir vostres devers, *desenrotllar les facultats mentals adquirint coneixements útils pera el civilisme general popular, que preserva del vici y encamina a la perfecció*, ho diuen els fets convertits en datos estadístichs de vostre organisme.

Avuy forman el Foment més de 150 socis residents. Donan els mestres classes diaries dematí, tarde y nit a més de 200 estudiants, en sa majoría fills dels socis. La Biblioteca consta de 902 volums. El Museu d'Historia Natural y Arqueología conté 2065 exemplars, respectivament 1343 y 722. Teníu també un saló pera llegir y pintar, de manera qu'ab los recursos d'una quota mensual y unes subvencions de don Domingo Sert, del Ajuntament y de la Diputació Provincial havèu pogut néixer y créixer com organisme colectiu, del mateix modo que més enllá dels Pirineus y a l'altra vora del Atlántich, perque iguals causes produeixen iguals efectes a tot arreu.

Aquí's dona l'ensenyansa primaria y'l dibuix per dos professors lliures, que cumpixen sa missió com si fossin funcionaris oficials y vosaltres l'Estat que'ls necessita y protejeix.

Donchs pel sol esperit associatiu, de cara al avens de l'intelectualitat, qu'es llum, de l'estimació, qu'es caliu, y de la voluntat, qu'es consciencia aclarida y alterosa pera totes les accions de la raó, socialisantse individus, families, nacions y formantne l'humanitat, havèu pogut arribar a tenir més drets que teníau avans, aislats dins vostres

habitacions com jornalers, industrials, no prou coneguts dels vehins a poch's metres de distancia.

PORTA DE PAS DEL MUSEU

Ab la fundació y sosteniment d'aquest Institut pedagògich teniu una nova personalitat a Catalunya, a Espanya y a tot arreu

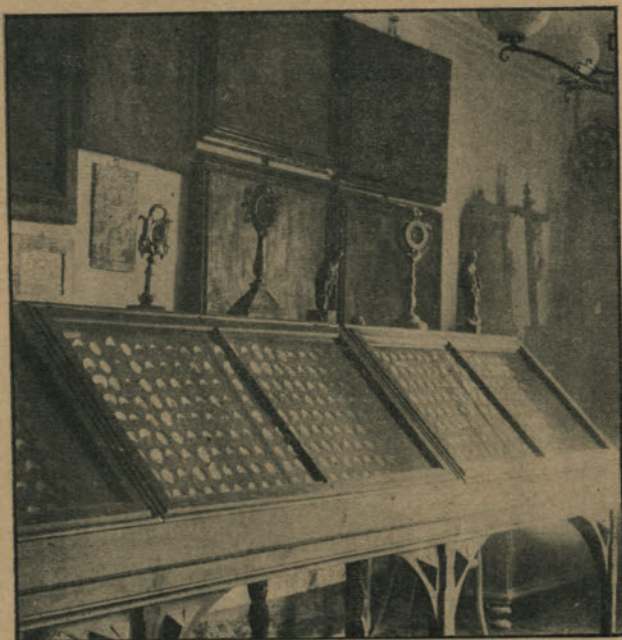
hont la solidaritat es practicada ab propòsits de millorar la condició del que trevalla pera viurer a la moderna, a tall d'home reflexiu y prudent que sap lo que fa y vol que cadascú estigui a son puesto.

Sí. Aqueixa associació es més que un complement y un suplement del vostre reduit pis o petita casa, aont s'enclou la familia privada, resultant dels vincles naturals de l'herencia, de les lleys y les costums totes a l'hora, ja que l'Institut o Foment es per sí sol, de dret y de fet, un grau superior de civilisme positiu, constituït a forsa de previsió, coneixement y constancia, anant cap a la raó colectiva, que porta a l'humanitat sempre avant y may enrera.

Parlo el llenguatge senzill y clar de la veritat, sens adobs de falaguera y enutjosa retòrica, al dir que quants visitan el Foment tenen motiu de felicitarvos, al observar sens prejudici'ls resultats fins are obtinguts, y a les alabanses qu'havèu rebut ajunto la meva, tan coral com la que més ho hagi sigut y del tot espontania.

Ans d'acabar la manifestació de simpatia, que vos expresso per escrit, considerant, com deyan els antichs, que les paraules volan y lo imprès queda, permeteume afegir l'opinió que qualsevol intelligent té for-

mada respecte a les Societats d'ensenyansa y recreus, formades per obrers en els països adelantats del nostre temps.

MUSEU

La vida del vostre organisme col·lectiu té dues edats: la primera és de constitució interna, la segona de relació exterior, és dir, la que aquí comença sense un més enllà, y la

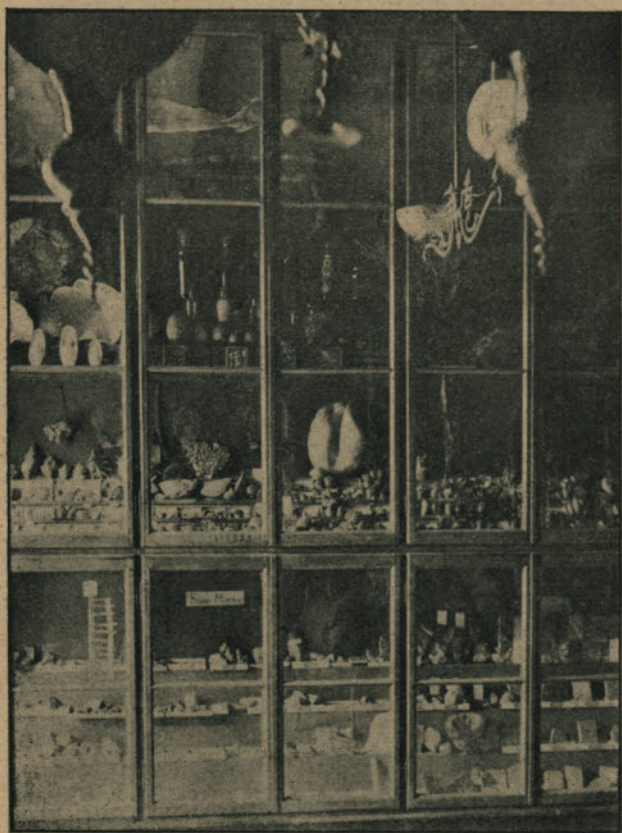
que desde aquí té influencia dins la Regió y la Península ibèrica entera.

Dins del vostre cèrcol, limitat per la conferència dels Estatuts que vos havèu donat, evidentment podrèu créixer en el nombre dels socis, deixebles, mestres, llibres y exemplars aquí existents.

El Foment tindrà ben prompte més vitalitat, encare que giri no més dins de sa òrbita fixa com la dels planetas del espay, y llavors, no hu duptèu, per lley absoluta de joventut, robusta, sanitosa y expansiva, cercará la companyia de sos iguals en edat, aspiracions y necessitats morals, al meteix temps que materials, ciutadanes en son conjunt.

A qualsevol part d'Europa y Amèrica que mirèu, heu de trobar, cumplintse la lley de la *confederació* dels organismes, jermans, parents y vehins, que'l treball enjendra per causa de raó, enlluminada ab els raigs de la Ciència nova experimental.

El Foment posseeix Biblioteca y Museu, que li donan una personalitat d'especie dins del gènere, o sia que com lloch d'ensenyansa es igual al Ateneu Obrer de Sant Andreu, distant de nosaltres poch centes metres, y se'n distingeix sens separarse poch ni molt l'un de l'altre.

MUSEU

Tots tenen mestres y deixebles, son fí es deslliurar catalans de naixensa del jou de l'ignorancia, endemés dels que, nats en altres punts, ab nosaltres viuen trevallant pera progressar racionalment de front a totes les idealitats del temps modern.

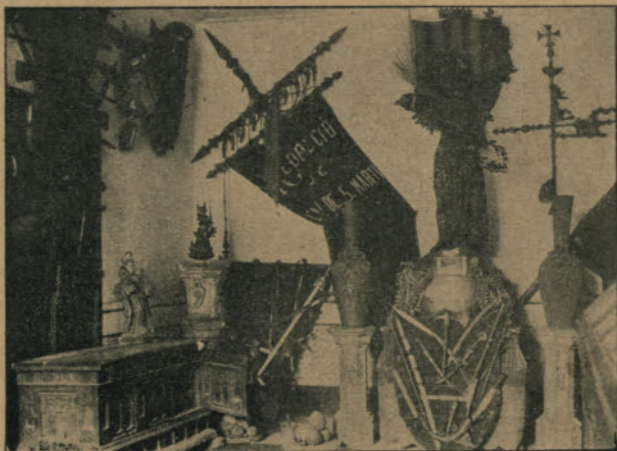
Mentres vivím ens havèm d'ajudar els uns als altres, cumplint ab els imperatius de la conciencia universal que'ns obliga a fer be sens mirar a quí, ensenyar al que no sab, donar bon exemple pública y privada-ment, posseir llibertat de conciencia, tenir esperansa en les adversitats, trevallar pera millorar de condició econòmica: ab poques paraules, sentirnos homes y honrats quan ens preguntèm si obrèm be mirant nostra conducta rahonada envers els pares, els fills, els amichs, companys y fins els desconeguts qu'ab nosaltres conviuen a Espanya formant-ne familia.

Si pochs cents socis poden fer tan importants obres sociològiques, es fácil calcular lo que podrían realisar molts mils, tenint cada població son Foment ab Escola, Biblioteca y Museu com la Sagrera.

Catalunya y'l Pla de Barcelona en particular sempre ha sentit el caliu de la jernano, lliurement entesa y democraticament aplicada a la vida social complerta—cien-

cia, art y costums—de tal modo, que'ls Ateneus y les societats son nombrosos desde llarga fetxa y tenen vida propia.

No obstant, cap centre obrer instructiu o pedagògich ha anat, que jo sápigam, més enllá de sa primera edat de joventut.

MUSEU

Viuen limitats a casa seva, y no més que dins dels seus Estatuts, molt bons pera estar aislats, pro incomplets pera alternar ab els seus iguals y semblants de la Regió y fora d'ella.

Si la jermandat dels individus fa'ls Ate-

neus, els Foments, les Cooperatives, les Mutues, la conjunció, no confusió, d'aquells organismes fa la localitat, la província y la nació, com les entranyes fan un cos.

La proba que dona Catalunya ab ses Societas corals d'obriers, tal com les fundá'n Clavè, no pot ésser més decisiva. Hi há dotzenes d'orfeons y milers de coristes, que's consideran membres d'una sola familia musical y van a un fi comú: *l'educació dins de la llibertat del Art*, igualitari y universal de les set notes combinades entre sí.

No sé si vos canso al dir la meva opinió respecte a lo que'l Foment es, significa y deu fer en el día de demá, fundant-me en sa vera naturalesa de colectivitat obrera.

Sempre he entés que quan a un catalá se'l convida y pregunta'l seu parer sobre un punt de trascendencia, com son tots els de la pedagogía, la resposta ha de donarse tota en una pessa, ab senzillesa, sens amagar lo més mínim del seu contingut racional y per lo tant científich o artístich segons el cas.

Les societats corals han entrat en el segón període de sa vida *social de relació*, entre elles, y d'expansió més enllá de Catalunya.

Tenen empena de joventut reproducto-

ra, evolucionan perfeccionantse, fan més que cantar, donan exemple de bones costums com treballadors independents enamorats de la llibertat de sentir l'Art y conrear la Ciència de la vida civilisada com homes d'avuy y de demá.

Si això fan els obrers, no més qu'en forsa de sa educació musical, calculèm lo que farán el mateix día d'ajuntarse pera instruirse mutuament, en quant la Biología social els siga coneguda en sos dos primers y principals fonaments, la Higiene y la Economía, segons he dit al comensar mes explicacions.

Lo títol del Foment, lo mateix que'l de Ateneu pera l'educació del obrer modern, alcanza més amunt de la primera ensenyança concretada al llegir, escriurer, comptar y dibuixar; per quant l'home en societat ha de conèixerse com máquina vivent y com individu de la familia nacional, que té necessitats inevitables com son les de la salut y del treball.

Pera poder treballar es indispensable estar bo y conèixer les regles del ofici que cadascú te en la fàbrica, l'obrador, el camp, el mar, etz.

A tot arreu el problema primordial de la vida civilisada es el sanitari, tant pel pobre com pel rich, ab la diferencia de que'ls ca-

pitalistas o propietaris no contrauen les malalties qu'ls obrers pateixen per motiu de fatiga del treball al ayre obert o reclòs, la humitat, la mullena, l'estar drets o asseguts, la llum artificial, les polsines, els tints, el soroll de màquines, els cambis sobtats de calor y fret, es dir lo que s'anomena *medi especial dels operaris*, sobre tot si están aplegats, per motiu de sa feyna, moltes hores.

El sociòlech que's proposi retratar, no més que descriptivament (a tall de fotografia de conjunt) el *modo especial* que caracterisi la familia obrera d'eixa comarca barcelonina en nostres díes, sens dubte posará en primer terme les bones costums que teníu, l'esperit d'associació, dirigintse a tot lo nou de la vida contemporania, les ganes de treballar a la moderna com homes-ciutadans que prescindeixen dels Pirineus, els propòsits fermes de no recular en institucions, lleys y costums, com poble progressiu que may se cansa d'anar avant pel camí de la veritat y la justicia, ab una paraula, uns quants milers de persones que comensan a tíndrer coneixement del seu *estat social*, sanitari y econòmic y volen millorar-lo raonablement com fan sos iguals d'Europa, Amèrica y Occèania.

No sé quin exemple citar de lo que pot l'esperit d'associació dels obrers formant sindicats, quan se proposan auxiliarse pera educarse mutuament per medi dels llibres. Escoltèu un cas práctic d'encare no fa dues

MUSEU

setmanes: *A Copenhague'ls sindicats acaban de fundar una biblioteca pera'ls obrers sense treball. Setanta organiscacions o grups, comprenent un conjunt de 28.000 individus, han pres part en aquesta fundació.*

En algunes coses els païssos qu's diuen Escandinaus, o del Nort, porten molta ven-

tatja social higiènica y econòmica a les demés nacions civilisades.

Opino que les societats obreres de Catalunya han de confederarse, còm més aviat millor, al fi primordial d'apèndrer l'*Higiene dels Arts y Oficis*, perque aixís puguin adquirir noticia exacta del perill que les aménassa; cercar el modo práctic d'evitarlo, quan sia humanament possible, y disminuir moltíssims accidents del treball, sobre tot els que resultan de la ignorancia, y endemés els de la falta d'experiencia, dels deu y divuyt anys endevant, igualment homes que dones.

Tant com més sab l'obrer lo que fa, ab son cos y sa instrucció general, millor viu y pot treballar sens emmalaltirse per sorpresa o descuyt de coses que's poden evitar ab auxili de la Ciencia y l'Art de la salut y'l treball de totes menes.

Endemés, entench que les societats obreres d'aquesta Regió han de confederarse, sens pèdrer moment, al fi principalíssim de apèndrer *L'Economía Social* en sos rudiments fonamentals, perque aixís tingan coneixement positiu y exacte dels problemes més grans de la producció, el consúm, el treball, el capital, el crèdit, la concurrencia, el cambi, etc., y al mateix temps tenir noti-

cia de les doctrines que mereixen el nom de Sistemes econòmichs, ab ses corresponents escoles històriques, mercantil, agrícola, industrial, que sostenen l'industrialisme, l socialisme y l'armonisme tan debatuts a l'hora actual.

Tinch d'acabar y no sé còm ferho, dihent lo que considero útil a la prosperitat del Foment per vosaltres fundat, honradíssims obrers d'eixa comarca, sempre desperts pera igualarse als de les demés nacions modernes y volent tenir personalitat alterosa dins d'Espanya, trevallant—com nostres pares, avis y molt més enllá de la familia—*ab el cap dret y'l cor net.*

Cert es l'adagi; *pera l'hom de trevall tot el mon es patria.* Vosaltres, coneixent que l'instrucció es com un dipòsit de claus de pany, ab les quals es poden obrir totes les portes, per tot arreu y sempre, ab enginy, combinat a vegades ab l'esfors, havent arriyat a fundar *Casa comunal*, y tenintla obrerta als que trevallen com obrers de l'Higiene y la Economia, podèu escoltar avuy a un convidat que vos parli carinyosament del vostre pervindre, tal com se fa en les Universitats estrangeres conreuant els medis de viurer socialment y ab pau veritable totes les classes de la ciutat y els camps.

També'ls catedràtics espanyols a Catalunya fem l'*Extensió pedagògica popular els dies festius, cumplint ab l'universal religió del dever qu'ajermana a tothòm per medi de la Ciència y l'Art*, desde'l més petit de la Economia casulana fins al cim de la Sanitat civilisadora del llinatje humá.

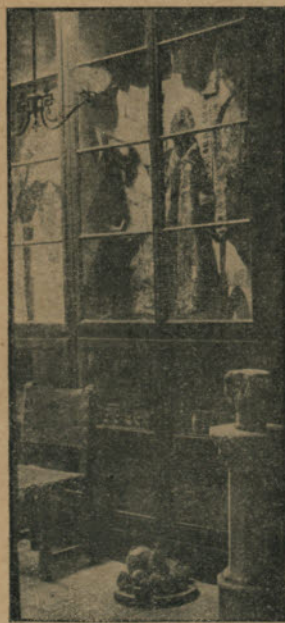
Densá l'any 1866 soch treballador de la Pedagogía a la nostra terra, ab títol d'educador de segona ensenyansa y Mestre de la Facultat de Medecina, primer lliure y després oficial l'any 1872.

No vull dir res més, perque no acabaria l'assumpto en molt temps y en moltes sessions com aquesta, més conversa que lliadó de Sociología elemental.

En resúm, opino que'l Foment Regional va ben orientat, té més importancia de lo que sembla, pot arribar a cumplir la totalitat de sos fins y com organisme jove ha de comportarse relacionantse ab els demés Instituts d'educació, vehins de Barcelona, formats per obrers progressius qu'escoltan a qui'ls vol bé, qu's proposan ésser lliures per sa raò ben il·lustrada y que, com els habitants de la Sagrera, fundan Escola, Biblioteca y Museu ab els recursos propis que destinan a educarse mutuament instruintse, a fi de protegir sa persona social y millorar ses condicions sanitàries y econòmiques.

El Foment Regional de la Sagrera me-
reix y ha d'ésser conegut molt y molt per
Catalunya y per Espanya, a fi de que se'n
organisin arreu d'iguals pel bé de nostra
empobrida nació, tan necessitada de lliber-
tat, justícia, ilustració y progrés, que son
l'honra y'l profit de tots els pobles capaci-
tats pera civilisarse per medi de la Ciència
experimental del segle XIX.

HI ACABAT.

MUSEU